

N:o 228.

Af herr **C. J. Hammarström**, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till ändrad anordning af rikets allmänna läroverk samt lönereglering för de vid dem anställda lärare.

Uti Kungl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen angående ändrad anordning af rikets allmänna läroverk m. m. har till grund för förslaget om de lägre läroverkens ombildning lagts det beräknade antalet lärjungar, så att statsläroverk skulle bibehållas, där ett antal af minst 50 gossar kunde påräknas, hvaremot läroverk, som icke kunde påräkna minst 50 gossar i 5 klasser, skulle indragas.

Genom den sålunda föreslagna och förut skedda indragningen blifva eller äro ett flertal mindre städer och köpingar utan statsläroverk och äro hänvisade att själfva ombesörja och bekosta elementarundervisning genom »kommunala samskolor» med efter antalet elever utgående statsbidrag, hvilket bidrag genom beslut af 1902 års Riksdag bestämts till högst 45 kronor för lärjunge och för hvarje skola till högst 4,500 kronor.

Uppehållandet af en sådan kommunal samskola medför dock helt naturligt för dessa mindre städer en i förhållande till deras ekonomiska bärkraft högst betydande kostnad.

Inrättandet af sådana skolor är emellertid en viktig faktor för uppehållandet af bildningsnivån inom landet — då det ju för en mindre bemedlad familjefader är möjligt att bekosta sina barn elementarundervisning allenast under förutsättning, att barnen under skoltiden vistas i hemmet, eller med andra ord, att en sådan skola finnes i hemstaden.

Dessa kommunala samskolor befria därjämte statsläroverken från mottagandet af ett alltför stort antal lärjungar i de lägre klasserna, hvarigenom en afsevärd förmån tillföres statsverket.

Af Bil. X uti läroverkskommitténs betänkande den 8 december

1902 framgår, att statsverkets årliga kostnader per lärjunge uti en statens samskola ställer sig sålunda: aflöning i lägsta lönegraden: c:a 21,300 kr., däraf staten bekostar $\frac{2}{3}$ = 14,200 kr., sålunda med ett medeltal af 100 lärjungar statens kostnad 142 kr. per lärjunge.

Det må då icke synas obilligt, att statsbidraget till de kommunala samskolorna väsentligen höjes utöfver det hittills utgående högst 45 kr. per lärjunge.

För att emellertid dessa samskolor, hvilka i flertalet fall af ekonomiska skäl ej torde komma att utsträcka sin undervisning utöfver 5 klasser, skola kunna fylla sin uppgift på ett för respektive städer och kringliggande landsbygd tillfredsställande sätt, är det ej nog därmed, att en undervisning, motsvarande den i respektive klasser af statsläroverken meddelas, utan denna undervisning bör därjämte blifva så kontrollerad, att dimissionsrätt till statsläroverken kan medgifvas.

Om det förut varit af ej oväsentlig betydelse, att de lärjungar, som velat fortsätta vid ett annat läroverk, kunnat göra detta oberoende af en mera eller mindre äfventyrlig inträdesexamen, så blir detta så mycket viktigare efter läroverksreformen, då afgangsbetyg från läroverkens 6:te klass eller genomgången realskola bereder kompetens till en del befattningar i det praktiska lifvet.

På grund af hvad jag sålunda anfört, tillåter jag mig vördsamt yrka,
att Riksdagen behagade besluta

att det till de kommunala samskolorna utgående bidrag höjes till 100 kr. per lärjunge samt

att dimissionsrätt medgifves från berörda skolor till statsläroverken under villkor, som af Kungl. Maj:t må närmare bestämmas,

eller, för den händelse Riksdagen skulle finna vidare utredning af saken nödig,

att Riksdagen måtte genom skrifvelse hos Kungl. Maj:t begära sådan utredning.

Och hemställer jag därjämte, att särskilda utskottet, dit remiss af motionen begäres, måtte närmare formulera de bestämmelser, som för mitt syftes vinnande äro behöfliga.

Stockholm den 8 mars 1904.

C. J. Hammarström.